

Regeringens proposition

1983/84: 70

om ökning av aktiekapitalet i Post- och Kreditbanken, PK-banken;

beslutad den 10 november 1983.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

OLOF PALME

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att staten avstår från sin företrädesrätt såsom aktieägare att teckna nya aktier vid en av Post- och Kreditbanken, PK-banken, planerad nyemission.

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1983-11-10

Närvarande: statsministern Palme, ordförande, och statsråden I. Carlsson, Feldt, Sigurdson, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Rainer, Boström, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Thunborg.

Föredragande: statsrådet Feldt

Proposition om ökning av aktiekapitalet i Post- och Kreditbanken, PK-banken

1 Inledning

I 57 § lagen (1955: 183) om bankrörelse (ändrad senast 1979: 1050) finns bestämmelser om att ett bankaktiebolag till insättarnas skydd skall ha eget kapital till visst lägsta belopp. Detta bestäms i förhållande till bankbolagets tillgångar och till garantiförbindelser som banken har ingått (placeringar). Vid beräkningen av kapitalkravet indelas placeringarna i fyra riskgrader. Den lägsta riskgraden omfattar placeringar med ingen eller ringa förlustrisk. Dessa placeringar är helt fria från täckningskrav. För placeringarna i övriga riskgrader gäller olika krav på täckning med eget kapital. Det samlade kravet på eget kapital erhålls genom addering av kapitalkraven i dessa riskgrader. Bestämmelserna innebär att storleken på bankbolagets eget kapital får en direkt betydelse för bankverksamhetens omfattning och inriktning.

Med eget kapital avses aktiekapital, reservfond, dispositionsfond och av bolagsstämman fastställd vinstbalans. Vidare får med eget kapital likställas *dels* viss del av bankens obeskattade reserver, nämligen 40 % av ett belopp som svarar mot reserverna för utlåning, garantiförbindelser, utländska valutor samt för obligationer, *dels* det nominella värdet av förlagsbevis, utfärdade av banken. Med det egna kapitalet får dock reserver etc. likställas endast intill ett belopp som motsvarar detta kapital. Från det egna kapitalet skall avräkning ske för vissa speciella placeringar.

Den 1 juli 1974 bildades Post- och Kreditbanken, PK-banken, genom sammanslagning av Postbanken och Sveriges Kreditbank. Sammanslagningen skedde så att Sveriges Kreditbank i sin helhet uppgick i den nya statliga affärsbanken samtidigt som den nya banken övertog den rörelse Postbanken dittills bedrivit med undantag av postgirot. PK-banken beräknades vid tillkomsten få ett eget kapital om ca 620 milj.kr., varav 316.8

milj. kr. i aktiekapital. Inför samgåendet hade aktiekapitalet i Sveriges Kreditbank fördubblats.

År 1975 ökades PK-bankens aktiekapital genom nyemission från 316,8 milj. kr. till 633,6 milj. kr. Riksdagen anvisade för detta ändamål ett investeringsanslag av 316,8 milj. kr. (prop. 1975/76: 26, NU 4, rskr 60). Staten äger 99,96 % av aktierna.

2 Skrivelse från PK-banken

PK-bankens styrelse har i en skrivelse till regeringen hemställt att staten vid en planerad nyemission avstår från sin företrädesrätt till teckning av aktier och att regeringen vidtar de åtgärder som fordras för ett sådant avstående. Styrelsen framhåller i huvudsak följande.

Efter år 1975 har banken inte tillförts eget kapital från ägarna. Bankens rörelse har expanderat kraftigt. Banken har bl. a. ökat sina marknadsandelar påtagligt inom näringslivssektorn. Balansomslutningen har fördubblats under de gångna nio åren. En fortgående expansion av rörelsen kräver en successiv ökning av det egna kapitalet. Banken har under de senaste åren kunnat uppfylla det kapitalkrav som gäller enligt banklagens kapitaltäckningsbestämmelser framför allt genom emission av förlagslån. Kapitalkravet har i övrigt kunnat täckas genom reservering av beskattade och obeskattade vinstmedel. Banken kan nu endast emittera ytterligare ca 120 milj. kr. i förlagslån. Avsikten är att det sålunda återstående förlagslåneutrymmet skall utnyttjas fullt ut under hösten 1983. Mot detta skall ställas en förväntad ökning av kapitaltäckningskravet på minst 450 milj. kr. årligen. Banken har därmed möjlighet att uppfylla kapitaltäckningskravet endast fram till en tidpunkt i början av år 1984. Senast då måste banken öka sitt aktiekapital för att en fortsatt expansion av rörelsen skall kunna tryggas. En ökning av aktiekapitalet är därför ofrånkomlig.

Vid bedömningen av storleken på det nödvändiga tillskottet av aktiekapital bör beaktas dels den väntade ökningen av bankens balansomslutning under de närmast följande åren, dels det förhållandet att PK-bankens soliditet är svagare än huvudkonkurrenternas.

Styrelsen föreslår att kapitalökningen sker genom en nyemission vid Stockholms fondbörs. Formellt sett innebär detta att staten avstår från sin företrädesrätt till teckning av nya aktier men att någon utförsäljning av statens nuvarande aktieinnehav inte sker. Kapitaltillskottet kommer alltså med denna lösning inte att belasta statsbudgeten.

Styrelsens förslag innebär att det nominella aktiekapitalet ökar från f. n. 633,6 milj. kr. till 750 milj. kr. Statens ägarandel minskar därmed från 99,96 % till ca 85 %. Banken räknar med att emissionen skall genomföras till en betydande överkurs, ca 300–400 %, vilket innebär att kapitaltillskottet blir 350–450 milj. kr. Det exakta emissionspriset får fastställas mot

bakgrund av det marknadsläge som råder vid emissionstidpunkten. I anslutning till emissionen avses ske en uppdelning av aktiens nominella värde från 100 kr. till 25 kr. genom en s.k. split 4:1. Banken avser att hos regeringen anhålla om stadfästelse av erforderliga ändringar i bolagsordningen sedan beslut om ändringarna fattats av bolagsstämman.

3 Föredraganden

PK-banken har varit verksam sedan den 1 juli 1974. Under denna tid har bankens rörelse expanderat kraftigt och har efter hand fått en struktur som liknar övriga större affärsbankers struktur. Detta innebär bl. a. att banken konkurrerar med övriga banker i fråga om kreditgivning och andra banktjänster på näringslivets område. Det kan sålunda konstateras att den statliga affärsbanken hävdar sin ställning på kreditmarknaden på det sätt som avsågs med sammanslagningen av Postbanken och Sveriges Kreditbank. Syftet med sammanslagningen var nämligen att samla den statliga banksektorns resurser för att göra det möjligt att på ett mera effektivt sätt än tidigare konkurrera med de stora privata affärsbankerna.

Banklagens kapitaltäckningsbestämmelser medför att ökningen av bankens omslutning leder till ett ökat krav på eget kapital eller därmed jämförbart täckningskapital. Att bankens aktiekapital inte behövt ökas sedan år 1975 beror bl. a. på att bestämmelserna för några år sedan liberaliserades i viss utsträckning. Bankens utveckling är beroende av en ökning av det egna kapitalet. Det framstår som ofrånkömligt att ökningen sker genom en nyemission av aktier. Bankstyrelsens förslag innebär att emissionen sker till ett nominellt belopp av 116,4 milj. kr., att staten, som äger 99,96% av aktierna, avstår från sin nyteckningsrätt och att hela emissionen i stället säljs över Stockholms fondbörs.

Bankstyrelsens förslag ger förutsättningar för en fortsatt expansion av bankens rörelse utan att statsmedel behöver tas i anspråk. Med hänsyn till de ansträngda statsfinanserna är jag beredd att ställa mig positiv till bankstyrelsens förslag. Jag vill emellertid kraftigt stryka under att det inte kan komma i fråga att minska statens ägarandel i sådan grad att bankens karaktär av statlig affärsbank går förlorad. Staten bör givetvis även i fortsättningen vara majoritetsägare av banken och bör inte avyttra någon del av sitt nuvarande aktieinnehav. En så begränsad minskning av ägarandelen som det här är fråga om ligger enligt min mening med bred marginal inom vad som kan accepteras. Jag förordar sålunda att PK-banken ges möjlighet att genomföra en ökning av aktiekapitalet i enlighet med bankstyrelsens förslag.

När det gäller utdelningspolitiken efter nyemissionen bör denna i princip inte skilja sig från andra affärsbankers. Jag räknar med att utdelningen, om resultatutvecklingen medger det, bör kunna höjas åtminstone i takt med inflationen.

4 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

att godkänna den av mig förordade ordningen för en ökning av PK-bankens aktiekapital till 750 milj. kr., innebärande att staten avstår från den företrädesrätt till teckning av nya aktier som tillkommer staten såsom aktieägare.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga det förslag som föredraganden lagt fram.

